

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΩΝ

ΑΠΟ Τ' ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΑΡΑΣ ΜΠΕΡΝΑΡ

ΚΘ'.

ΙΣ τὸ σημεῖο αὐτὸ τῶν «Απομνημονευμάτων» τῆς, ἡ Σάρα Μπερνάρ —διακόπτοντας γιὰ λίγο τὴν ἀφήγησίν τῆς περιόδου στὴν Ἀμερική— διηγείται τὴς θανατικὲς ἐπιπέσεις πού εἶδε στὴ ζωὴ τῆς καὶ ιδιαίτερος τοῦ περιφρημὸν ἀναρχικοῦ Βαγιάν, ὁ ὁποῖος ἀποπειράθηκε ν' ἀνατλάξῃ μὲ μιά βόμβα τὴ γαλλικὴ Βουλὴ.

«Μετὰ τὴν παράστασι —συνεχίζει ἡ μεγάλη καλλιτέχνης— φεύγοντας ἀπ' τὸ θέατρο, τράβηξα γιὰ τὴν πλατεία Ροζέτ, ὅπου θὰ γινόταν ἡ ἐκτέλεσι. Οἱ δρόμοι ξεχειλί- ζαν ἀπὸ κόσμο καὶ ἀντήχουσαν ἀπὸ χίλιους πρελλοὺς θορύβους, γιατί ἦταν, ἐκεῖνο τὸ βράδι, ἡ τελευταία νύχτα τῆς ἀποσχισίας. Οἱ πολῖτες γέλεισαν, τραγουδοῦσαν καὶ χόρευαν. Πήγα στὴ φιλιακή, μέσα στὴν ὁποία περνοῦσε τὴς τελευταῖες ὥρες τῆς ζωῆς του ὁ δυστυχισμένος Βαγιάν, μὰ δὲν ποὺ ἐπέτρεψαν νὰ τὸν ἴδω... Τότε καὶ ἐγὼ πήγα καὶ ἐγκαταστάθηκα στὸ μπαλκόνι ἐνὸς σπιτιοῦ τῆς Ροζέτ, τὸ ὁποῖο εἶχα νοικιάσει ἐπίσης γιὰ νὰ παρακολουθῶ τὴν ἐκτέλεσι. Ἐκεῖ πέρασα ὀλόκληρη τὴ νύχτα, μὰ νύχτα παρομοιῆ καὶ γεμάτη καταιγίδα, πού μὲ τόλμα μὲ τὴ θλίψῃ τῆς. Δὲν αἰσθανόμουν ὅμως τὸ κρύο, γιατί τὸ αἷμα μου κυκλοφοροῦσε μ' ἐξαιρετικὴ ταχύτητα μέσα στὴς φλέβες μου... Ἡ ὥρα περνοῦσαν πολὺ ἀργά... Καὶ ἔξαφνα ἀκούσα ἕνα πιγμένο θόρυβο στὴν πλατεία, βήματα, μουρμουρίσματα, τριξίματα ξύλων... Δὲν κατάλαβα ἀμέσως τί ἦταν οἱ παράδοχοι καὶ μυστηριώδεις αὐτοὶ θόρυβοι, μὰ ὅταν χάραξε ἡ αἰγὴ, εἶδα σημεῖνο μπροστά μου κάτω στὴν πλατεία, τὸ ἱερόματι.

Τὴν ἴδια στιγμή, εἶδα ἕναν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος γύριζε στοὺς δρόμους καὶ ἔσθινε πὰ φανάρια καὶ συγχρόνως ἕνας ἀναμικρὸς οὐρανὸς ἄρχισε ν' ἀπλώνῃ τὸ χλωμὸ αἰγνὸ φῶς πάνω ἀπ' τὸ κομμωμένο ἀκόμα Παρίσι... Ὁ κόσμος συγκεντροῦνταν σιγά—σιγά καὶ μαζεῖνταν πῶς ἀπ' τὴ ζωὴ πού εἶχε σχηματίσει γύρω ἀπ' τὴ φιλιακή καὶ τὸ ἱερόματι ὁ στρατός. Ποὺ καὶ ποὺ, ἔβλεπα μερικοὺς ἀνθρώπους πού διέσχίζαν μὲ ἄχος πολυάσχολα καὶ βιαστικὸ τὸ πλῆθος, εἶδιναν μιά κάρτα σπὸν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐπέτρεπε νὰ μποῦν μέσα στὴ φιλιακή. Ἦταν οἱ δημοσιογράφοι. Μέρησι παραπάνω ἀπὸ εἴκοσι τέσσαρες, ἔξαφνα μὲτρα εἶχαν ληφθεῖ, γιατί ἡ Ἀρχὴ φοβότανταν κανένα πραξικόπημα τῶν ἀναρχικῶν.

Ἐξαφνα, κάποιος ἀξιωματικὸς, ἔδωσε ἕνα παράγγελμα καὶ ὅλος ὁ στρατὸς ξηφούλασε. Συγχρόνως, ἡ πόρτα τῆς φιλιακῆς ἀνοιξε καὶ ὁ Βαγιάν παρουσιάστηκε χλωμὸς καὶ ἀδύνατος, μὰ ἀποφασιστικὸς καὶ γενναῖος. Στάθηκε μιά στιγμή στὸ κατώφλι τῆς φιλιακῆς καὶ φώναξε μὲ φωνὴ ἀντίρρηση καὶ σταθερῆ:

— Ζήτω ἡ ἀναρχία!

Μὰ οὐκ εἶ μιά κραυγὴ δὲν ἀπάντησε στὴ δική του. Δεικνύθηκε πρὸς τὸ ἱερόματι καὶ, μὴν ἀνέβηκε ἔπάνω, οἱ δῆμοι τὸν ἀρπάξαν καὶ τὸν ἐξέλιπον στὸ σπινθὶ τῆς λαμπτήρου. Καὶ σὲ μιά στιγμή τὸ λεπίδι τῆς ἔπεσε μ' ἕναν ἰσόλοφο θόρυβο. Τὸ ἀκέραιο κεφάλαιό μου σάμα τοῦ Βαγιάν αἰωρήθηκε λίγο καὶ ἔπειτα διατέλειοσαν...

Ἐπειτ' ἀπὸ λίγα δευτερόλεπτα, σύντομα—σύντομα, ἡ λαμπτήρος εἶχε διαλυθεῖ. Μὰ ἀμέσως τὸ πλῆθος ὤρμησε πρὸς τὴ θέσι τῆς, κιντάνοντας κατὰ γῆς γιὰ νὰ δῶν καμμιὰ σταγόνα αἵματος καὶ μορ- ζοντας σπὸν ἀέρα τὴν ὄσμη τῆς πραγματικῆς πού εἶχε διαδοχμασθεῖ. Γυναῖκες, παιδιά, ἄντρες ἡλικιωμένοι, μνημιωδοῦσαν τώρα στὴ μικρὴ αὐτὴ πλατεία, ὅπου πρὸ ὀλίγων στιγμῶν εἶχε ξεφρηχθεῖ μὲ τὸν πᾶ ἀγωνιῶδη θάνατο ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶχε κάνει τὸν ἐαυτοῦ τοῦ ἀπόστολο βλοῦ αὐτοῦ τοῦ ὄχλου. Ἐνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ζή- τοῦσε γιὰ τὴς μᾶζες ὅλες τὴς ἐλευθερίας, ὅλα τὰ δικαιώματα, ὅλα τὰ προνόμια...

Σκεπασμένη μὲ τὸν πέπλο μου, ἀγνώριστη, ἄρχισα νὰ περιφερω- μαι ἀνάμεσα σ' αὐτὸ τὸ πλῆθος... Ἦμιον συντριμμένη καὶ ἀπελπιμέ-

νη, γιατί δὲν ἄκουγα οὔτε μιά λέξι ἐγγυμοιούνης γι' αὐτὸν τὸν ἄν- θρωπο... Οὐτ' ἕναν ψῆφο ἐκδόχηςως, οὔτε μιά κραυγὴ ἀγαπητικῆ- σως... Μοῦ ὀχόταν μάλιστα νὰ φωνάξω: «Μάξα ἀπὸ κτήνη!... Τί κάθεσαι;... Γιατί δὲν φιλᾶς τὸ χῶμα πού τὸ αἷμα τοῦ δυστυχισμένου αὐτοῦ πρελλοῦ κοκκίωσε ἐξ αἰτίας σου... Ναι, γιὰ σὰς σκοτώθηκε!... Σὲ σὰς ἐπίστευε!... Μὰ μὲ πρόλαβαν οἱ ἐφημεριδοπώλες, οἱ ὁποῖοι ἔγραψαν λαχανιασμένοι καὶ φωνάζοντας:

— Ἐφημεριδέες!... Πάρτε νὰ διαβάσετε τὴς τελευταῖες στιγμῆς τοῦ Βαγιάν!... Πάρτε!... Πάρτε!... Ὡ, ὁ φτοχὸς ὁ Βαγιάν!... Ἦταν βέβαια πρελλός, μὰ εἶχε μεγάλες ἰδέες!

***

Καὶ τώρα, ἂς ξαναγυρίσουμε στὴ διήγησί μας. Φτάσαμε στὴν Κιγαννάτη σοδοὶ καὶ ἀβλαβεῖς. Δώσαμε τρεῖς πα- ραστάσεις καὶ φώναγα ἀμέσως γιὰ τὴ Νέα Ὀρλεάνη.

Ἐπὶ τέλους, θὰ ξαναβλέπαμε τὸν ἦλιο!... Θὰ ξαναζεσταίναμε τὰ φτωχὰ μας μέλη, πού τὰ εἶχε σακατέψει τῶν μητῶν θανάσιμο κρύο! Ἢ ἀναπνεύμα καθαρὸ καὶ γλυκὸ ἀέρα...

Καθὼς ταξιδεύαμα, κοσμοῦνα μέσα στὸ τραῖνο καὶ διευρα γιανὰ καὶ εἰσοδιακίμενα ἐλάνιζαν τὸν ὕπνο μου... Ἐξαφνα ἀκούσα ἕναν χτύπο στὴν πόρτα μου καὶ ζήτησα, ἀνασηρόντως. Ὁ σοαῖος μου μὲ τ' αὐτὰ ἀνορθωμένα, μορζόταν κάτω ἀπ' τὴν πόρτα, μὰ δὲ γαγγί- ξε... Θὰ ἦταν λοιπὸν κανένας ἀπ' τοὺς δικούς μας. Πράγματι, μό- λις ἀνοῖξα τὴν πόρτα, μπήκε ὁ Ζάρρετ, ἀκούλοθυόμενος ἀπ' τὸν ἄμπευ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΗΣ ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΣ

Ἡ Ἀδελφίνα Πάτι, ὡς Ροζίνα σπὸν «Κουρέα τῆς Σεβίλλης».

— Τί εἶνε; τοὺς ρώτησα ἀνήσυ- χη. Τί συμβαίνει;

— Ἀκούστε, μοῦ ἀπάντησε μὲ τόνο σοβαρὸ ὁ Ζάρρετ. Ἡ συνεχὴς βροχὴς, ἡ ὁποῖα ἐξακούλοθυδὸν ἀπὸ δώδεκα ἡ- μερῶν, ἔχουν ἀνεβάσει τόσο τὰ νεφᾶ, ὅστε ἡ μεγάλη γέφυρα τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου πού πρόκειται νὰ περά- σουμε σὲ λίγο, κινδυνεύει ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή νὰ καταρροδεθῇ... Πρὸ ὀ- λίγων μάλιστα ἔξοστασε καὶ ἀνεμοστρό- βιλος... Τὸν ἀκούτε πού μουρζοῖζει ἔξω... Ἄς γυρίσουμε πίσω, θὰ καθυστερήσουμε κατ' ἀνάγκη τρεῖς—τέσ- σερες ἡμέρες.

Ἀκούοντας τὰ τελευταῖα αὐτὰ λό- για του, ἀνατήρησα.

— Πῶς; φώναξε. Νὰ ξαναγυρί- σουμε στὰ γιόνια γιὰ τρεῖς—τέσσερες ἡμέρες; Ἄ! ὄχι!... Ὁχι!... Θέ- λω ἦλιο!... Ἦλιο!... Μὰ γιατί δὲν μποροῦμε νὰ περάσουμε; Ὡ, Θεὲ μου!... Τί θὰ κάνουμε...

— Ἀκούστε, κυρία, μοῦ εἰπε τότε ὁ Ζάρρετ. Ὁ μηχανικὸς τοῦ τραῖνου εἶν' ἐδῶ... Ἐχει τὴν ἰδέα ὅτι μπο- ροῦμε νὰ περάσουμε. Μὰ ἐπειδὴ παν- πρεῖτρε πρὸ ἡμερῶν καὶ θέλει νὰ ἐ- ξασφαλίση τὴ νεαρή του σύζυγο, ἀνα- λαμβάνει νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ ἐπικίνδυνο αὐτὸ πέρασμα, ἰπὸ τὸν ὄρο νὰ τὸ δώ- σετε 2500 δολάρια, τὰ ὁποῖα θὰ στε- λῃ ἀμέσως στὸ Μόμπιλ, ὅπου μένουν ὁ πατέρας του καὶ ἡ γυναῖκα του. Καὶ ἂν περάσουμε στὴν ἄλλη ὀχθὴ σοδοὶ καὶ ἀβλαβεῖς, θὰ σὰς ἐπιστρέψῃ τὰ χροῖματα, ἀλλοῶς, ἂν δηλαδή γρημο- κωασποῖμα στὴ γέφυρα, θὰ μείνουν στὴν οἰκογένειά του.

Ὄχιλογο, ὅτι ἔμεινα κατὰπληρητὴ ἀπὸ θαυμασμὸ γι' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο.

Ἡ πρέλλα του μ' ἐνθουσίασε καὶ φώναξε:

— Ναι!... Ναι!... Δότετε του 2500 δολάρια καὶ ἂς περάσουμε!

Σὰς ἔγω κεῖ ἴδη, ὅτι ταξιδεύαμα πάντοτε στὴν Ἀμερική μὲ εἰδικὸ τραῖνο. Τὸ τραῖνο μου ἀποτελεῖτο ἀπὸ τρία βαγόνια καὶ τὴ μηχανή. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀμφέβαλα οὔτε στιγμή γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐργασι- ματικῆς αὐτῆς πρέλλας πού θὰ κάναμε, γι' αὐτὸ δὲν εἰδοπούσα σχε- τικῶς κανένα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀδελφὴ μου. Ἐπειὸ οἱ ἴησοῖοι καὶ τὸ προσωπικό μου ἔμαθαν ἐκ τὸν ὕστερον τὸν προμερὸ κίνδυνο πού δια- τρέφαμα.

Ὁ Ζάρρετ ἔδωσε σπὸ μηχανικὸ τὰ χροῖματα πού μοῦ εἶχε ζητή- σει. Ἐκεῖνος τὰ ἔσπευε ἀποσπερμεῖ σπὸ σπῖτι πού καὶ ἀμέσως κατό- πιν ξεσηκώσαμε γιὰ τὸ ἐπικίνδυνο πέρασμα. Μονάχα ἐκεῖνη τὴ στιγμή συνιατάνθημα τὴν κολοσσούα εἰδήνη πού εἶχε ἀναλάθει, διακινδυ- νεύοντας, χωρὶς τὴ συγκρατῆσί τους, τὴ ζωὴ τράντα δυὸ προσῶ-

πον. Μά ήταν πειά πολύ άργά... Τό τραίνο διέσχισε κιάλας με μιά καταπληρωτική ταχύτητα τη γέφυρα...

Έγώ καθόμιον στόν ξέσωση τού βαγονιού μας κι' έννοιωθα κάτω απ' τά πόδια μου τη γέφυρα νά λυγίξη και νά αλωρείται σάν κούνια...

— 'Αδελφούλα μου, χαμόμασε !...

Και έκλεισε τά μάτα της. Μά κι' έγώ πίστεψα μαζί της εκείνη τη στιγμή ότι είχε φτάσει πειά τό τέλος μας...

Μά όχι... Δέν ήταν γραφό μου νά πεθάνω την ήμέρα εκείνη...

Γιατί τό τραίνο, με την τεραστία του ταχύτητας, έξακολούθησε τό δρόμο του ως όπου φτάσαμε στην άλλη όχθη...

Την ίδια στιγμή ένας πραγματικός κρότος άντήχησε πίσω μας και μιά τεραστία στήλη νερού υψώθηκε στόν άέρα :

Η γέφυρα είχε καταρρεύσει διόλωση !...

Έτσι, επί δέκα ήμέρες τά τραίνα που πήγαιναν απ' τό βορρά πρὸς την Νέα Όρλεάνη, δέν μπόρεσαν νά την πληρώσουν.

Άφησα στό γενναίο μηχανικό τις 2500 δολάρια, μά δέν είχα τη συνείδηση μου ήσυχη. Και επί πολλές νύχτες τρομεροί εμφύλετες ετάραζαν τόν ύπνο μου... 'Οσάκις δέ κανείς ή καμιά απ' τους ήθνατούς τού θιάσου μου μού μιλούσε για τό παιδί του ή τη μητέρα, ή τη σύζυγό του που είχε αφήσει εκεί πέρα μακριά, στη Γαλλία, χλωμάκια θανάσιμα και κυριεύοιμον από μεγάλη ταραχή.

Κατεβαίνοντας απ' τό τραίνο στό σταθμό της Νέας Όρλεάνης, έπειτα από την τρομερή συγκίνηση που είχα δοκιμάσει, ήμιον περισσότερο πεθωμένη παρά ζωντανή.

Όσοσο αναγκάστηκα νά δεχτώ μιά έπιτροπή Γάλλων που είχαν έρθει νά με δεξιοφθούν. Φορτωμένη από τά λουλούδια τους, ανέβηκα στό άμάξι που θά με ώδηγούσε στό ξενοδοχείο μου. Οι δρόμοι της πόλεως είχαν μεταβληθεί σέ ποτάμια και τό ύψος τού νερού έφτανε ως τη μέση τού άμαξίου...

— Τό κάτω μέρος της πόλεως, μάς ειπε τό άμαξιάς (ό όποιος ήταν Γάλλος απ' τη Μασσαλία) έχει πλημμυρίσει ως τις στέγες πών σπιτιών. Οι μαιφρο πνίγησαν κατά έκατοντάδες !

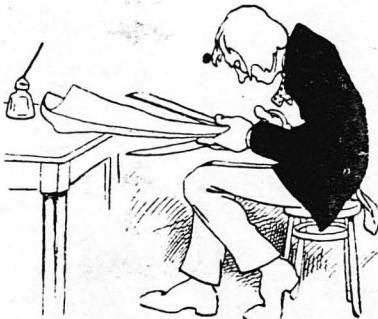
ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : 'Η συνέχεια.

ΞΕΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΕΚΛΕΚΤΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΗΛΙΟ

(Του ΟΣΣΙΑΝΟΥ)

Άστρο χρυσό, πούθε λοιπόν λαβαίνεις τις άχτίνες ; Από ποιά άστειρέστη πηγή τραβάς τό θείο φῶς σου ; Μόλις φανείς στόν ουρανό, τ' άστέρια φεύγουν δια και τό φεγγάρι νεοπαλό βυθίζεται σό κίημα χλωμό—χλωμό. Μονάχα έσύ, κανείσαι σόν αϊθέρα. Και πούς μπορεί σό δρόμο σου, πούς νά σ' ακολουθήση, άσπρο λαμπρό ; 'Απ' τά βουνά τά δέντρα σκιοίνται, πέφτουν. και τά βουνά με τόν καρπό πάλλει κι' αυτά σοφιάζουν. Πότε ανεβαίνει ή θάλασσα και πότε κατεβαίνει κι' άφαντο τέλεια γίνεται στη χάρι τό φεγγάρι. Σύ μόνος, 'Ηλιε, πάντοτε, πάντοτε ό ίδιος είσαι και χάρεσαι περήφανος σό αϊώνιο σου ταξείδι. 'Όταν ψηλάβε τρομερή πλακώνει άνεμοζάλη, όταν μουγκρίζει έδώ ή βροντή κι' ή άστραπή πετάει, σὺ ξαναφάνεσαι λαμπρός στά σύννεφα τά σκόρπια και περγελάς τάν κεραυνό και την άνεμοζάλη. 'Αλλά για με ή άχτίνες σου νερούς άχτίνες εινε. Δέν βλέπει πειά τη λάμψη τούς ό γέρος 'Οσσιάνος, ή τη χρυσή ανατολή τό φῶς σου άν πλημμυρίζει, ή κι' άν μέσ' σό βασίλειμα στη δίση τρωμο-

λίαι. 'Όμως πούς ξέρει, ίσως και σὺ σ' αυτόν τόν κό- (σιμον είσαι άτως κι' έγώ περσιτωτός, και θά τελειώσουν ίσως μιά μέρα ή μέρες σου ή λαμπρές. Σβυσμένος θά (κοιμάσαι τότε σέ μαύρα σύννεφα και δέν θά ξανακοζήσης πλειά Αιγής σου τη φωνή που μάταια θά σέ (ωράξη. Χάϊρου λοιπόν τη νεϊότη σου, την ώμορφιά σου (χαϊρου. Πικρά εινε τά γεράματα και μοιάζουνε μ' άχτίνες χλωμές, ψυχρές τού φεγγαριού, τότε που θαμπο- (φέγγει άνάμεσα στά σύννεφα και καταχνιά σκετάζει τό ριζοβούνι, όταν βοριάς άδιάκοπα φυσάει την παγομένη του πνοή και τρέμει στην πεδιάδα καταμεσής τού δρόμου του διαβάτης άρογοπόρος.

ΠΑΡΘΕΝΑ

(Της Mme ROSTAND)

—Κόρη, είμαι ό θαυμαστός πλεμιστής που τίποτα δέν έχει τον κορμάκι. 'Όταν με βλέπουν τρέμων, χόρο πειά δέν ξαναβγαίνει απ' όπου έξω περάσει ! Δέν έχει άλλος κανείς τη δύναμή μου, και ! Θά πάω παντού για νά σ' ευχαριστήσω, και σό δικό σου τ' όνομα τη γή ελγη άν θές έγώ θά την κερδίσω. Για σένα αϊπού τού κόσμου σπαθιάι δέ θέ ν' αφήσω άκυριενη ούτε κόχη. Πές μου, θές την άγάπη μου, μηρη, την άπειρη μου άγάπη θέλεις ; —'Όχι ! —'Ω, κόρη, είμαι ό γλυκός ό ποιητής έγώ που πάντοτε θλιμμένος συλλογάζαται, που ό άνήσυχός του πάντα λογιαμύς μέσ' σόν γαλάσιον ουρανόν πλανάται. Είμαι ό γλυκός ό ποιητής έγώ με τά ξανθά μαλλιά. Θάσαι για μένα ή Παναγία και γονατιστός θά λέω τ' όνομά σου έγώ, παρθένα ! 'Απάντησέ μου, θές, έπιθυμείς μ' όλους τούς θησαυρούς, τά πλούτη πῶχη δλη μου να σου δώσω την ψυχή, την πρωεπή ψυχή μου ; —'Όχι ! —'Ω, κόρη, μά παρδόξη έγώ ύπαρξής είμαι, τών παλιών τών σφράτων είμαι ό Θεός, τών θείων ρεμβασιμών και τών ιδανικών άγνών έρώτων ! Μουάξει ή φωνή μου άγγέλου τη φωνή, τόσο γλυκειά και τόσο άνεμερημένη, καθής έμένα πάντοτε ήπει, καθής έμένα πάντοτε προσμένει ! 'Ω τό ιδανικό είμαι, κόρη έγώ, είμαι τό ψέμμα, κι' άν ποτέ με πόνο μ' ανατολείς, παρθένα, εινε γιατί είδες σόν ύπνο σου, μά αυγούλα μου, την άλλη μορφή μου που σου έγέλα... 'Ω, κόρη, δέν ύπάρχω ! —'Ελα !...

ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΟΜΟΡΦΑ ΖΩΑ

Εινε άποβεδειγμένο, ότι ό άνθρωπος όταν αναγκαστεί και ήρσει από μικρός με ζῶα, άποκτά αγά—αγά τις συνήθειές τον και σό τέλος άποφεύγει την έτικονονία τών ανθρώπων, γινόμενος έτσι περισσότερο ζῶο παρά άνθρωπος.

Κατά τό έτος 1694, βρέθηκε στά δάση τά μεταξύ Ρωσίας και Λιθουανίας ένα παιδί δεκαεπτάρον έτών, τό όποιο είχε μεγαλώσει και ζούσε μαζί με τις άρκούδες. Τό παιδί αυτό είχε όρι θηρίου και τού έλεγε τόσο τό λογικό, όσο και ή όμιλία. 'Η φωνή του και τό σόμα που δέν είχαν τίποτε τό ανθρώπινο και βιάδιζε με τά χέρια και με τά πόδια, όπως και τά τετράποδα. 'Όταν τό άπαράφροναν από τις άρκούδες, έδειχνε διάθεση νά ξαναγυρίση κοντά τους και άποστροφά πρὸς τούς ανθρώπους. Σγά—σγά και με χιλίες δυσκολίες έμαθε νά προσφέρη διάφορες λέξεις. 'Όταν όμως τό ρωτούσαν για την προτερνή που ζοή, δέν θημόταν άπολύτως τίποτε.

Επίσης σ' ένα δάσος της 'Ολλανδίας βρέθηκε κατά τό έτος 1733 ένα παιδί, τό όποιο είχε ανατραφεί και σιζούσε μαζί με άγριαγίδες. Περσιπούσε όπως αϊτές, είχε διες τις συνήθειές τον και επί πλέον ήταν ήθελε νά μιλήση... βέλαζε !...

Στόν καρπό της έκστρατείας τού Βελισσαρίου κατά τών Γότθων, κοντά στην πόλη Σαλβία της 'Ιταλίας, κάποια γυναίκα κατελήφθη από τέτοιο φόβο στην εμφάνιση τών ξένων έπιδρομέων, ώστε τῶθαλε στά πόδια, άφίνοντας τό παιδί της σ' ένα όρημο μέρος, χωρίς νά γυρίση άργότερα νά τό πάρη. Κάποια άγρια γίδα, άκούγοντας τις φωνές τού έγκαταλειμένου μορσιού, τό πλησίασε και άρχισε νά τό βιζιάνη σάν μητέρα.

'Η δουλειά αϊτή έξακολούθησε κάμποσα χρόνια, μέχως όπου τό παιδί μεγάλωσε άρκετά. Στό διάστημα αυτό έκανε μόνο γάλα από τη γίδα. Για ν' άποβάλλη δέ κατόπιν τις άγριες και ζωάδικες συνήθειες, που είχε άποκτήσει, χρειάστηκε νά καταβληθόν μακρές και κοπιώδες προσπάθειες εκ μέρους πών ανθρώπων.

